

- Wyiszego. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nauka.gov.pl/g2/...05/2c9dcb54750b1bea5b1e3c22cad6f20a.pdf>
6. Klupicska T. Międzynarodowa Konferencja Naukowa WSSE "Zmieniająca się Europa – perspektywa zmian generalnych – obecne i przyszłe miejsce w Europie Polski, Ukrainy, Rosji, Niemiec, Czech oraz Słowacji" /T.Klupicska //Oświata i wychowanie. - 2003. - № 6.
 7. Miodzi chcę emigrować. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://londynek.net/wiadomosci/article?jdnews_id=15290, data publikacji 13.11.2012
 8. migracji zarobkowej młodzieży. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wilnoteka.lt>, data publikacji 13 sierpnia 2013.
 9. Raking: ktrye kierunki warto studiować. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.pl>, data publikacji 201.01.2012.
 10. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyiszego z dn.17.01.2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela /Dz.U. 2012 nr 0 poz. 131.
 11. Zamana K., Młodzie ludzie na rynku pracy. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sld-mazowsze.pl/index.php>, data publikacji 1.08.2010.
 12. В Европе создано единое образовательное пространство //Обозреватель, 17.03.2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://obozrevatel.com/news/2010/3/17/356728.htm>.

Сурина И.А.

**ПРОФЕСИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА УЧИТЕЛЕЙ В КОНТЕКСТЕ РЕФОРМЫ
ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ПОЛЬШИ**

В статье раскрываются особенности, описываются тенденции профессиональной подготовки учителей в условиях реформы польской системы высшего образования.

Ключевые слова: Европейское пространство высшего образования, профессиональная подготовка, учитель, высшее образование,

Surina I.A.

**PROFESSIONAL PREPARATION OF TEACHERS IN CONTEXT OF REFORM OF HIGHER
EDUCATION OF POLAND**

The article describes the features, the tendencies of professional preparation of teachers in the conditions of reform of the Polish system of higher education.

Key words: The European Higher Education Area, professional preparation, teacher, higher education

УДК 37.011. 37.013. 371.134

Авраменко К.Б.

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ЯК
ОСВІТНЬОЇ ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ**

У статті проаналізовано наукові підходи до визначення професійної компетентності майбутнього вчителя, розбіжності у тлумаченні основних понять: "компетентність", "компетенції", "компетентнісний підхід". Окрему увагу приділено компонентам, функціям та показникам професійної компетентності як освітньої інновації у підготовці майбутніх педагогів.

Ключові слова: компетентність, компетенції, професійна компетентність, компетентнісний підхід, освітні інновації, майбутні педагоги.

Зростання політико-економічних відносин між країнами та зміни у соціально-економічній ситуації у світі позначилися зміною пріоритетів у системі освіти. Інноваційні процеси у науці, техніці, виробництві вимагають якісного оновлення професійної підготовки

спеціалістів різного профілю. Це означає, що інноваційний шлях розвитку держави певною мірою залежить від підготовки кадрів, здатних розробляти та керувати, корегувати та реалізовувати інноваційні проекти.

В умовах сьогодення інноваційність визначається одним із пріоритетних напрямів реформування освіти, а тому постає питання про підвищення рівня підготовки майбутнього вчителя взагалі, для початкової та дошкільної ланки освіти, зокрема. Фундаментом підготовки таких спеціалістів виступає система вищої педагогічної освіти.

Таким чином, необхідність оновлення процесу професійної підготовки педагогів у системі вищої педагогічної освіти обумовлена не тільки формуванням високого рівня професійної компетентності майбутніх учителів, а й формуванням їх готовності до інноваційної діяльності, введення та реалізації у власній діяльності освітніх інновацій.

Важливим, на нашу думку, є те, що освітні інновації реалізуються за рахунок ресурсів самої освітньої галузі та спрямовані на її принципові зміни. При цьому важливо не лише заміна старого або консервативного, а й визначення позитивного, прогресивного, передового у набутому історичному досвіді як національної, так і світової системи освіти.

Таким чином, у світлі нових вимог до особистості випускника вищого навчального закладу система вищої педагогічної освіти має орієнтуватися на формування таких якостей майбутніх педагогів як компетентність, інноваційність, мобільність, індивідуальність, конструктивність.

З огляду на висловлене, метою даної публікації ми вважаємо визначення теоретичних основ компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів як інновації у системі вищої педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволив встановити, що з середини 60-х років ХХ століття у зарубіжній, а з 80-х – у вітчизняних дослідженнях з'являються напрацювання, присвячені новому напрямку – компетентнісному підходу в освіті. У вітчизняних наукових колах проблема формування компетенцій стала актуальною після симпозіуму у межах проекту "Середня освіта для Європи" (м. Берн, 1996).

На початку ХХІ ст. проблема формування в учнів ключових та предметних компетентностей перебуває у центрі уваги вітчизняних та зарубіжних науковців і педагогів-практиків. Теоретичній розробці компетентнісного підходу роботи присвятили вітчизняні та російські вчені, розглядаючи компетентність як: складову професійної підготовки (Г. Балл, А. Богуш, В. Введенський, О. Коновалов, А. Маркова); готовність педагога до професійної діяльності (Н. Кузьміна, З. Курлянд, О. Локшина, О. Пометун, В. Сластьонін, О. Хомич, С. Шишов); результат підготовки спеціалістів (І. Зимня, С. Максименко, О. Пехота, В. Шадриков); новий підхід до моделювання освітніх стандартів (Т. Байбара, Н. Бібік, В. Кремь, О. Овчарук, О. Савченко, В. Краєвський, А. Хуторської); компонент професійної компетентності та культури вчителів (Г. Беленька, М. Гриньова, Л. Хоружа) та ін. Здійснений аналіз психолого-педагогічних джерел переконує про увагу науковців до професійної підготовки майбутніх педагогів на засадах компетентнісного підходу. Розглянемо лише деякі провідні ідеї вітчизняних та зарубіжних авторів.

Аналізуючи думки українських вчених щодо запровадження компетентнісного підходу у вітчизняну освіту, О. Савченко так визначає базові поняття: "*Компетентність* — інтегрована здатність особистості, яка набута в процесі навчання, вона включає знання, досвід, цінності і ставлення, які можуть цілісно реалізуватися на практиці. Компетентність не може бути зведена лише до фактичних знань.

Компетенція розуміється як коло питань, щодо яких особистість має бути обізнана, або певна сфера діяльності, в якій людина повинна володіти компетентністю" [12, с.2].

Ми погоджуємося з Н. Бібік, яка стверджує, що основні дефініції взаємозв'язані, оскільки: "Результатом набуття компетенцій є компетентність, яка передбачає особистісну характеристику, ставлення до предмета діяльності. Компетенції виводяться як реальні вимоги до засвоєння учнями сукупності знань, способів діяльності, досвіду ставлення до певної галузі, якостей особистості, яка діє в певному соціумі... Компетенції охоплюють не

лише когнітивні і операційно-складові, але й мотиваційні, етичні, поведінкові, що ґрунтуються на ціннісних орієнтаціях" [2, с.2].

Важливим, на нашу думку, є визначення ієрархії компетентностей та розроблення автором порівняння видів ключових компетентностей за різними джерелами [там само, с. 3].

За переконанням А. Хуторського, компетенція означає сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), а компетентність – оволодіння людиною певних компетенцій, у тому числі – особистісне ставлення до неї та предмету діяльності. Звідси випливає, що компетенція – це комплекс особистісних якостей, необхідних для функціонування у суспільстві, а компетентність – досвід у тій чи іншій сфері [14, с.141].

З таким підходом погоджується І. Зимня, яка визначає компетентність як інтелектуально-особистісний досвід соціально-професійної діяльності людини, що базується на сукупності знань та практичних умінь й навичок [6, с. 34]. Це дозволяє нам "побудувати" ланцюжок: знання–уміння–навички–досвід–діяльність.

Наш висновок узгоджується із думкою М. Боритко, який визначає компетентність як єдність теоретичної та практичної готовності майбутнього вчителя до виконання професійних функцій. При цьому важливим є синтез професійних та особистісних якостей вчителя, що дозволяє прогнозувати і планувати професійну діяльність, сприяє адаптації та саморозвитку особистості майбутнього педагога, його професійному становленню вже під час навчання у вищих педагогічних закладах [4].

За переконанням В. Болотова, В. Серикова, компетентність виступає "складним синтезом когнітивного, предметно-практичного та особистісного досвіду" [3, с.12]. Серед інноваційних методів компетентісного навчання у закладах освіти автори називають задачний, імітаційно-моделюючий, проектний, контекстний методи навчання, інтеграцію навчальної та дослідницької діяльності [там само, с.13].

Англійський психолог Дж. Равен визначає компетентність як особливу здатність до ефективного виконання конкретних дій у конкретній професійній сфері, що забезпечується вузькоспеціальними знаннями та предметними навичками, особливими предметними навичками, способами мислення, відповідальністю за свої дії. Він виділяє "найвищі" компетентності, які передбачають у професіонала високого рівня ініціативи, здатності організувати людей до виконання поставлених завдань, готовність оцінювати та аналізувати наслідки своїх дій [11, с.161].

Узагальнюючи теоретичні підходи українських та зарубіжних учених, ми можемо зробити висновок, що *компетентність* – це показник, який характеризує відповідність особистості професійним характеристикам, вимогам часу, здатність виконувати функції відповідно до соціальних замовлень та очікувань. А *компетенцію* можна розглядати як можливість встановлення взаємозв'язку між знанням та ситуацією, а також – як здатність віднайти та реалізувати оптимальну процедуру (знання, дії) для розв'язування життєвої чи професійної проблеми.

Аналізуючи природу компетентностей, Дж. Равен визначає такі її складові: когнітивні, афективні, вольові якості і досвід [10]. Ці чотири групи якостей тісно пов'язані з аспектами поведінки особистості як:

- *досягнення* (робити нову справу, робити її ефективно, робити відкриття);
- *співробітництво* (забезпечувати безконфліктну спільну роботу, надавати підтримку, встановлювати дружні стосунки тощо);
- *вплив* (забезпечувати в групі обмін знаннями для досягнення спільної мети, проявляти ініціативу тощо).

Аналіз наукових розробок вітчизняних та зарубіжних дослідників дозволив визначити ознак такі показники компетентності:

- рівень засвоєння знань та вмінь (їх якість);
- різноплановість та діапазон теоретичних знань та умінь;
- здатність виконувати спеціальні дії;

- здатність раціонально організовувати та планувати свою роботу;
- здатність швидко реагувати та адаптуватися у непередбачуваних обставинах (зміни техніки, технологій, умов праці тощо) [5-8].

Крім того, здійснений аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє нам виявити такі функції професійної компетентності майбутніх учителів: аксіологічну, організаторську, комунікативну, дослідницьку, рефлексивну, які, в свою чергу, реалізуються у таких її складових: мотиваційній, когнітивній, діяльнісній, рефлексивній.

Таким чином, у вітчизняній та зарубіжній педагогічній науці традиційним є визначення освітньої компетенції як наперед заданої вимоги (норми) до освітньої підготовки учня, необхідної для якісної діяльності у певній сфері [7].

Ми погоджуємося з думкою Т. Байбари, яка зазначає, що освітні компетенції "забезпечують комплексне досягнення освітніх цілей, відображають предметно-діялісну складову освіти, пов'язують її особистісний і соціальний смисл" [1, с.46]. Разом з тим, хочемо наголосити, що саме освітні компетенції мають історичний та динамічний характер.

А. Хуторської визначає поняття освітньої компетенції як сукупності смислових орієнтацій, знань, умінь, досвіду діяльності. Такий підхід, на думку вченого, дозволяє уникнути розбіжностей між теоретичним запасом знань з однієї сторони та неможливістю їх використання при розв'язуванні конкретних задач чи проблемних ситуацій – з іншої [13].

На початку XXI століття з'являється ціла низка досліджень, присвячених компетентнісному підходу в освіті. На думку О. Пометун, під поняттям "компетентнісний підхід" розуміється спрямованість навчального процесу на формування і розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися у процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності і поведінкові моделі особистості" [8, с.66].

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що результатом впровадження компетентнісного підходу як освітньої інновації у системі вищої педагогічної освіти сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх педагогів.

Здійснений нами аналіз досліджень українських та російських вчених (Г. Беленька, Н. Кузьміна, О. Овчарук, О. Савченко, В. Сластьонін та ін.) дозволяє визначити такі види професійної компетентності вчителя: психолого-педагогічна, комунікативна, предметна, соціальна, методична. Такий підхід, на нашу думку, узгоджується із структуруванням навчальних планів підготовки вчителів різних спеціальностей у вищій педагогічній освіті нашої держави.

За переконанням В. Введенського, потрібно також виокремлювати інформаційну та регулятивну компетентності. Інформаційна компетентність включає об'єм інформації (знань) про себе, про суб'єктів навчання та їх батьків, про досвід роботи інших колег. А регулятивна – передбачає наявність у педагога вміння керувати власною поведінкою. Вона складається із цілепокладання, планування, мобілізації, стійкої активності, оцінки результатів діяльності, рефлексії. Головними факторами діяльності він вважає моральні цінності [5, с.54].

На думку О. Лебедева, майбутній учитель має усвідомлювати необхідність самоосвіти протягом усього життя, адже знання, інформація та технології мають динамічний і часовий характер. Крім того, важливим є формування у майбутніх педагогів вміння швидко приймати самостійні рішення, адаптуватися у професійній сфері, працювати у команді, готовності до навантажень, стресових ситуацій та вміння швидко з них виходити [9].

Формування такої професійно-активної особистості вимагає від викладачів закладів вищої освіти використання нових методів, форм, технологій, що сприятимуть розвитку пізнавальної, комунікативної, професійної компетентності майбутніх педагогів. Саме тому ми визначаємо ще одну важливу складову професійної компетентності педагогів: інноваційну.

До організаційно-педагогічних умов, які забезпечують інноваційну спрямованість у формуванні професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів, ми відносимо:

- започаткування та реалізацію інновацій в освітньому закладі, здійснення інноваційної діяльності кожним окремим ВНЗ та системою вищої педагогічної освіти в цілому;

- запровадження освітніх інновацій відповідно до конкретно-історичних умов та їх різного ієрархічного рівня;

- залучення студентів до інноваційних проектів у сучасних закладах освіти.

Підсумовуючи результати дослідження науково-теоретичних засад компетентнісного підходу як освітньої інновації, ми можемо зробити такі висновки:

- переосмислення мети та змісту концептуальних основ професійної підготовки майбутніх учителів з урахуванням інноваційних тенденцій та з позицій компетентнісного підходу актуалізує новий аспект професійно-педагогічної підготовки фахівців освітньої галузі.

У більшості країн світу та в Україні власне компетентнісний підхід було визнано основним джерелом оновлення змісту освіти, оскільки він передбачає не стільки опанування знаннями, уміннями, навичками, а оволодіння ними та компетенціями як динамічною дієвою системою, яка дозволяє особистості майбутнього вчителя трансформуватися до життєвих та професійних обставин.

Серед подальших напрямів наукових розвідок ми вбачаємо наукове обґрунтування виокремлення та експериментальну перевірку інноваційної компетентності як складової професійної компетентності майбутніх учителів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Байбара Т.М. Компетентнісний підхід в початковій освіті: теоретичний аспект [Текст] / Тетяна Байбара // Початкова школа. – 2010. – № 8. – С. 46-50.
2. Бібік Н.М. Компетентність і компетенції в результатах початкової освіти [Текст] / Надія Бібік // Початкова школа. – 2010. – № 9. – С. 1-4.
3. Болотов В.А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе [Текст] / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8-14.
5. Боритко Н.М. Профессионально-педагогическая компетентность педагога // Интернет-журнал "Эйдос" [электронный ресурс] – режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2007/0930-10.htm>.
6. Введенский В.Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога [Текст] / В. Н. Введенский // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 51-55.
7. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования [Текст] / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – №5. – С. 34-42.
8. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 408-410.
9. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За заг. ред. О.В. Овчарук [Текст]. – К. : "К.В.С.". – 2004. – 112 с.
10. Лебедев О.Е. Компетентностный подход в образовании [Текст] / О. Е. Лебедев // Школьные технологии. – 2004. – № 5. – С. 3-12.
11. Равен Дж. Педагогическое тестирование: Проблемы, заблуждения, перспективы [Текст] / Пер. с англ. / Дж.Равен. – М. : Когито-центр, 1999.
12. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие, реализация [Текст] / Дж.Равен. – М. : КОГИТО-ЦЕНТР, 2002. – 270 с.
13. Савченко О.Я. Компетентнісний підхід як чинник модернізації змісту освіти [Текст] / О. Я. Савченко // Формування ключових і предметних компетенцій: Дидактико-методичні аспекти. – Дайджест 2. – 2012. – С. 2-7.
14. Хуторской А.В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты // Интернет-журнал "Эйдос" [электронный ресурс] – режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>.
15. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения [Текст] / А. В. Хуторской. – СПб. : Питер, 2004. – 541 с.

Авраменко К.Б.

**ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ КОМПЕТЕНТНОГО ПОДХОДА КАК
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ИННОВАЦИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ
БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ**

В статье проанализированы научные подходы к определению профессиональной компетентности будущего учителя, различия в толковании основных понятий "компетентность", "компетенции", "компетентный подход". Отдельное внимание уделяется компонентам, функциям и показателям профессиональной компетентности как образовательной инновации в подготовке будущих педагогов.

Ключевые слова: компетентность, компетенции, профессиональная компетентность, компетентный подход, образовательные инновации, будущие педагоги.

Avramenko K.B.

**THE THEORETICAL BASES OF COMPETENT APPROACH AS OF THE EDUCATIONAL
INNOVATION IN FUTURE TEACHERS' PROFESSIONAL TRAINING**

The scientific approaches to the concept of future teacher's professional competence, the differences in the interpretation of the main concepts as "competence", "competencies", "competent approach" are analyzed in the article. The particular attention is given to the components, functions and factors of future teacher's professional competence as an educational innovation.

Key words: competence, competencies, professional competence, competent approach, educational innovation, future teachers.

УДК 373. 21

Анісімова О.Е.

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ
ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦКУРСУ ЗА ВИБОРОМ
"ФРЕБЕЛЬПЕДАГОГІКА"**

У статті здійснено аналіз проблеми забезпечення якісної підготовки фахівців дошкільної галузі в контексті викладання спецкурсу за вибором "Фребельпедагогіка", наведено теми для вивчення, форми та методи роботи із майбутніми вихователями дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: варіативна складова підготовки фахівців дошкільної освіти, система виховання Фрідріха Фребеля, спецкурс "Фребельпедагогіка".

Проблема пошуку традиційного змісту підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів стає найбільш пріоритетною у зв'язку зі світовими тенденціями щодо зміни парадигми освіти. Стратегічні завдання та вимоги до рівня професійної підготовки майбутніх фахівців відображені в Державній національній програмі "Освіта" (Україна ХХІ століття), Законах України "Про освіту", "Про дошкільну освіту", Концепції Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року, Базовому компоненті дошкільної освіти та основних напрямках розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу.

Особистість педагога і його професійна підготовка завжди перебуває в центрі уваги науковців. Не випадково найважливішим напрямом дослідження в галузі освіти були і залишаються проблеми формування готовності педагога до здійснення своєї професійної діяльності.

Модернізація галузі дошкільної освіти потребує творчого використання педагогічної спадщини різних історичних епох і цивілізацій, їх переосмислення. Ми вивчаємо історію розвитку педагогічної думки через призму сприйняття життя і творчої діяльності